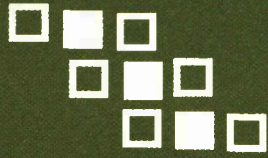

archeologisch onderzoeks- en adviesbureau

de steekproef

Grijpskerk, Aykemaheerdt
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek

2004-9/5

Grijpskerk, Aykemaheerd:
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek

Een onderzoek in opdracht van
BügelHajema Adviseurs

september 2004
rapportnummer 2004-9/5
tekst door
drs. Natasja Groen-Lubbers
en dr. Johan Jelsma

De Steekproef, Archeologisch
Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn
telefoon 050 - 5779784
fax 050 - 5779786
internet www.desteckproef.nl
e-mail info@desteckproef.nl

Inleiding

Locatie

Aan de zuidwestzijde van het dorp Grijpskerk, gemeente Zuidhorn, is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd. Het plangebied grenst in het noorden aan de percelen van de even huisnummers 2 tot en met 14 aan de weg Borg. De westgrens ligt in het verlengde van de weg Terp over een lengte van ongeveer 150 meter tot aan de zuidgrens. De oostelijke begrenzing ligt ongeveer 150 meter verder oostwaarts (zie Figuren 1 en 3). Het terrein heeft een omvang van ongeveer 2 hectare en ligt 0,4 meter beneden het NAP. Het gebied is momenteel in gebruik als grasland. Recentelijk is op het terrein een weg aangelegd die het plangebied doorsnijdt. De RD-centrumcoördinaten zijn 215,93/586,18.

Bureauonderzoek

De bodem van het plangebied bestaat uit een kalkarme knippige poldervaaggrond met klei en moerig materiaal beginnend dieper dan 80 cm en doorgaand tot dieper dan 120 cm beneden het maaiveld (classificatie bodemkaart gMn83C met grondwatertrap V: gemiddelde hoogste grondwaterstand minder dan 40 cm en gemiddelde laagste grondwaterstand meer dan 120 cm beneden het maaiveld). Op de Fysisch Geografische Kaart van de Provincie Groningen is te zien dat er in het plangebied verschillende eenheden voorkomen. Het uiterste noorden bestaat uit een zeeboezemvlakte (Mv4). De grens van deze vlakte wordt gevormd door een afgegraven dijk. De bodem van het centrale deel van het terrein wordt omschreven als een kwelder/oeverwalachtige vlakte (Mv9). De zuidelijke helft bestaat uit een vlakke getij-afzettingen vlakte (Mv2). In de Grote Historische Atlas van Nederland 1: 50000, 2 Noord-Nederland 1851-1855 is te zien dat het plangebied in die periode in gebruik was als akkerland. Het terrein heeft volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) een lage trefkans op archeologische sporen (zie Figuur 2).

Uit het plangebied zelf zijn geen meldingen in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en geen terreinen van archeologische betekenis in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) aanwezig. Uit de omgeving zijn enkele vondsten bekend [zie Figuur 2] uit de periode late ijzertijd tot de midden-Romeinse tijd (70-270 AD).

Het gaat om scherven van terpaardewerk (waarnemingsnummers 300455 [ROB-objectcode 06HN-9], 300452 [06HN-6], 238483 [06HN-17] en een vondst van twee urnen uit deze periode (nummer 28190/06HN-10). Het dorp Grijpskerk is een gebied van hoge archeologische waarde (Monumentnr. 15224/CMA-nr. 06H-039). Ongeveer 150 meter ten noordwesten bevindt zich een huisterp, wat een terrein van hoge archeologische waarde is (Monumentnr. 5783/CMA-nr. 06H-024).

Aanleiding en doel

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van BügelHajema Adviseurs, vertegenwoordigd door dhr. J. van Brussel. De aanleiding voor het onderzoek is de geplande nieuwbouw op het terrein. Het doel van het onderzoek is het in kaart brengen en het bepalen van de kwaliteit van eventuele archeologische sporen in het plangebied.

Figuur 1. Grijpskerk, Aykemaheerdt. Overzichtskaart 1 : 25000. De onderzoekslocatie is zwart omlijnd aangegeven. [Naar: Topografische Dienst. 2004. *ANWB Topografische Atlas van Nederland 1:25000*. Groningen. Eerste druk. Den Haag, ANWB]

Methoden en technieken

Het meetsysteem

In het plangebied zijn in totaal 12 boringen geplaatst. De eerste boorraai (boornummers 1, 2 en 3) ligt 20 meter ten oosten van en evenwijdig aan de westgrens van het plangebied. Iedere volgende Raai is 35 meter oostelijk van en evenwijdig aan de eerste geplaatst. De onderlinge afstand tussen de boringen op een raai bedraagt 40 meter, met uitzondering van de boorlocaties 4 en 5. Hiertussen zit een afstand van 30 meter. Met behulp van Global Positioning System (GPS) zijn de RD-coördinaten van boring 6 vastgesteld. Voor de precieze locaties van de boringen wordt verwezen naar Figuur 2.

Werkwijze

Alle grondboringen zijn tot een diepte van circa 70 cm uitgevoerd met een 8 cm edelmanboor. Daarna is iedere boring tot een maximale diepte van 480 cm doorgezet met een 3 cm steekguts tot op het pleistocene zand. Op deze wijze is de opbouwende kwaliteit van de bodem bepaald. De opgeboorde grond werd doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, bewerkt vuursteen, metaal of houtskool en cultuurlagen.

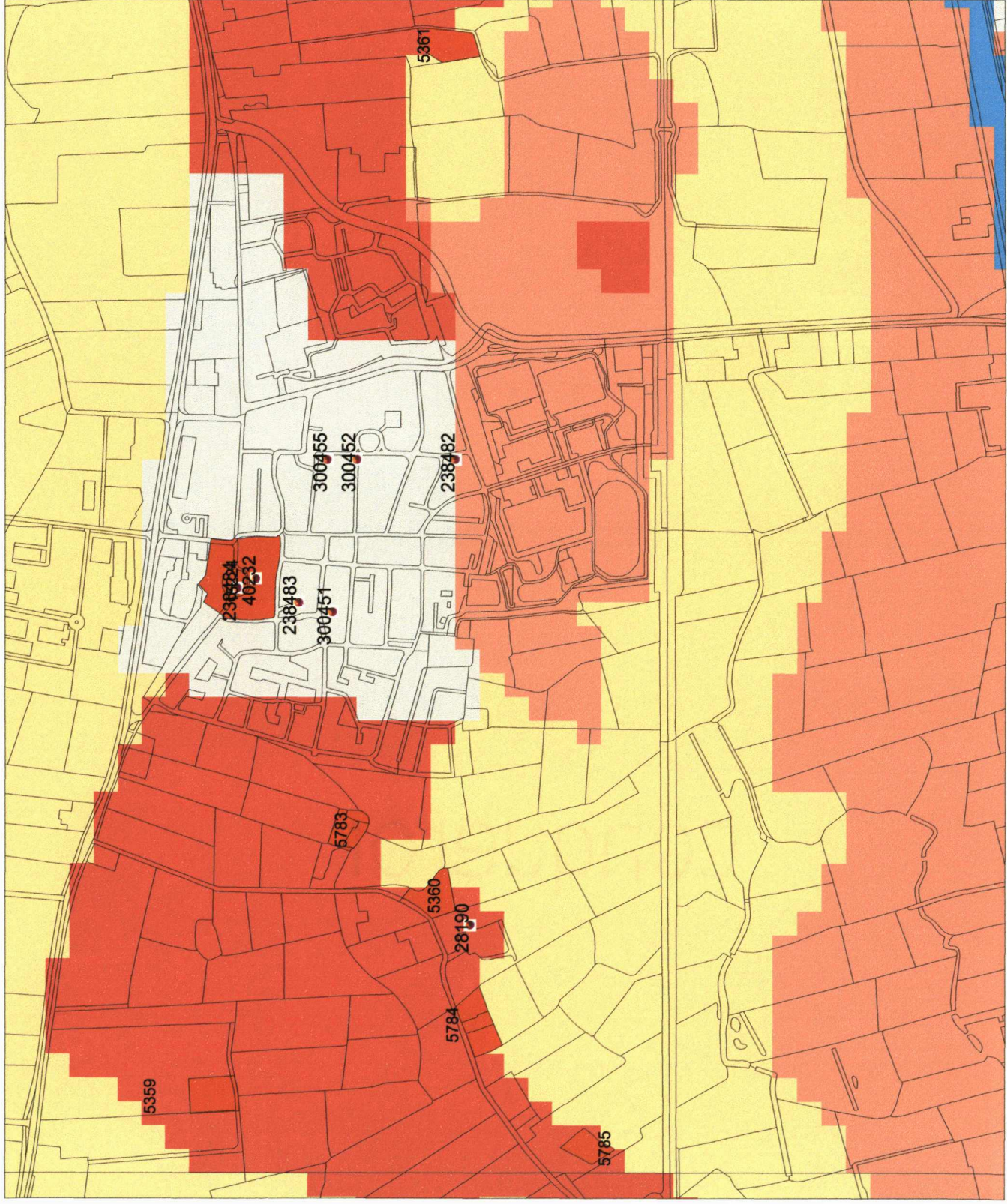
Resultaten

Het veldwerk vond plaats op 30 september en 5 oktober 2004. De resultaten per boring zijn weergegeven in de Appendix. Op alle boorlocaties is een sterk verstoorde bovenlaag aangetroffen, bestaande uit veen en klei, die varieert in dikte van 50 tot 130 cm. Bij de boringen 4, 6, 8, 10 en 11 komt in deze laag recent puin en/of cement voor, wat duidt op een recente verstoring van het bodemprofiel tot dit niveau. Onder deze bovenlaag bevindt zich een grijze kleilaag die in meer of mindere mate ijzer, fosfaten en recente puinsporen bevat. Daaronder is een veenlaag waargenomen waarin kleibandjes voorkomen. Deze laag varieert in dikte van 80 tot 257 cm. De diepte van het pleistoceen zand dat zich onder het veen bevindt loopt naar het zuiden toe af, van circa 300 cm tot 450 cm beneden het maaiveld. Alleen op boorlocatie 10, op een diepte van 295 cm beneden het maaiveld, is een

podzolprofiel met een restant van een A-horizont [uitspoelingslaag] en een B-horizont [inspoelingslaag] aanwezig. De boringen 3 en 11 bevatten een verspoeld restant van een B-horizont. Onder dit niveau bevindt zich de natuurlijke zandlaag (C-horizont). Deze is niet aan bodemvorming onderhevig geweest. De bodem is tot een minimale diepte van 50 cm verstoord.

Zowel in de boringen als aan het oppervlak zijn geen archeologische vondsten gedaan.

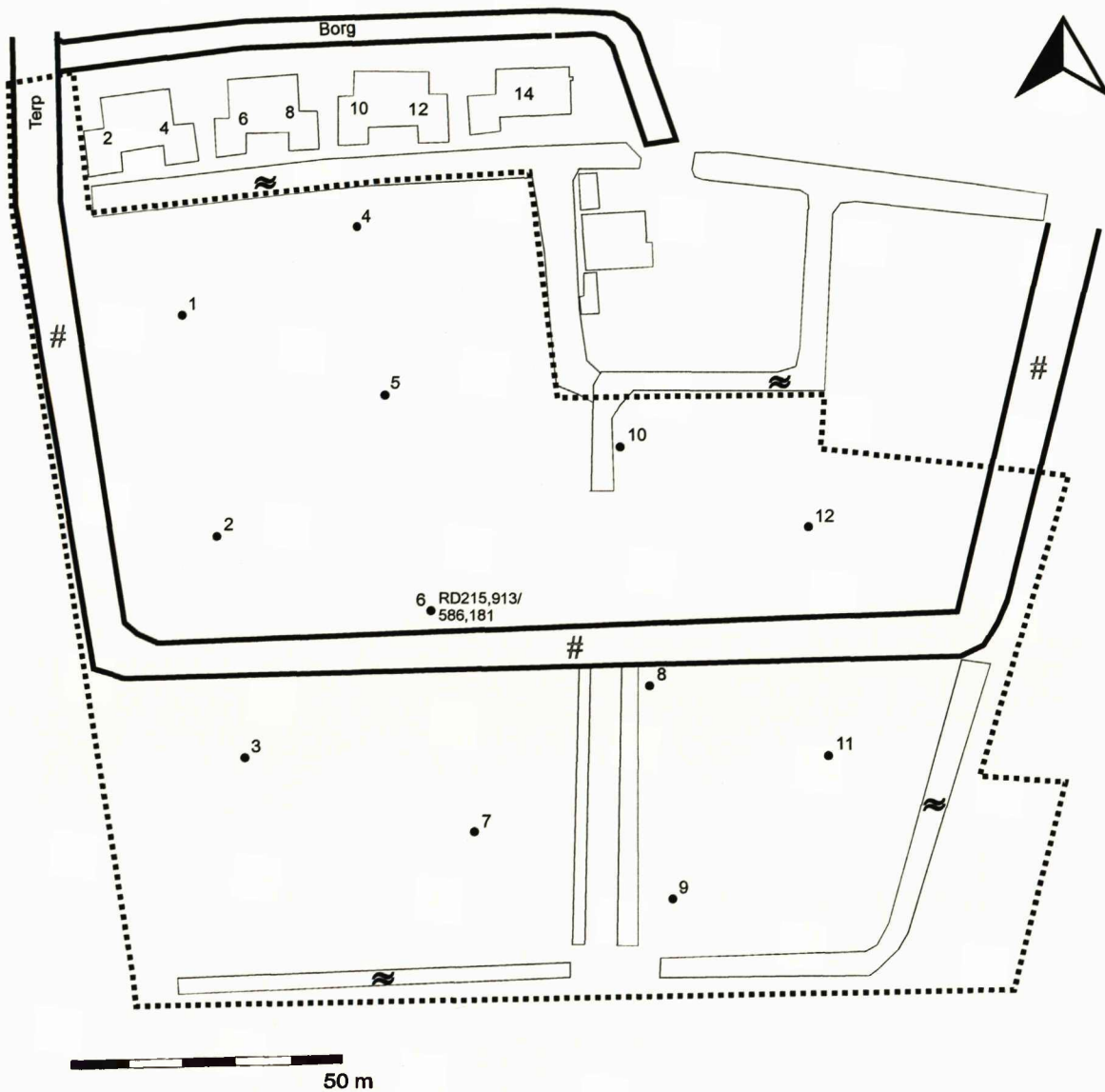
Figuur 2. Bekende en verwachte archeologische waarden

Legenda

- WAARNEMINGEN
 - VONDSMELDINGEN
 - TOP10 ((c)TDN)
- MONUMENTEN**
- archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
- zeer lage trefkans
 - lage trefkans
 - middelhoge trefkans
 - hoge trefkans
 - lage trefkans (water)
 - middelhoge trefkans (water)
 - hoge trefkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd
 - PROVINCIES

Figuur 3: Grijpskerk, Aykemaheerdt. Situatietekening met de boorlocaties. De genummerde punten geven de uitgevoerde boringen weer. De stippellijn geeft de begrenzing van het plangebied aan.

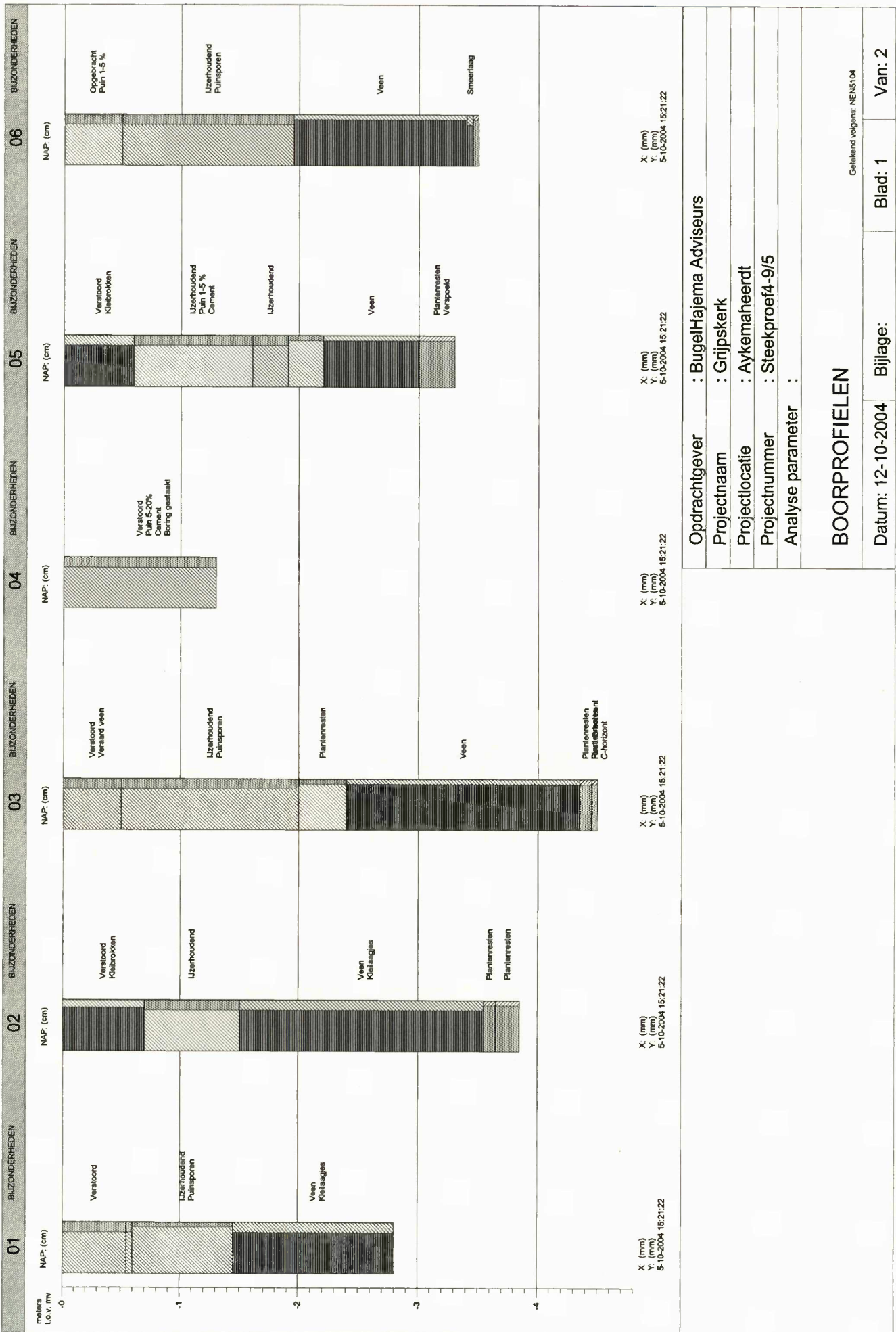
Conclusies en advies

De bodem in het plangebied Grijpskerk, Aykemaheerdt is tot een diepte variërend van 50 tot 130 cm verstoord. Er is in één boring [boring 10] een (restant van een) podzolprofiel onder het veen waargenomen. Op de overige boorlocaties is verspoeld zand aangetroffen. Er zijn geen archeologische indicatoren of cultuurlagen waargenomen en er zijn uit het gebied geen eerdere archeologische vondsten bekend. Er is weinig reliëf in het plangebied waargenomen. Ter hoogte van de boorlocaties 4 en 5 ligt het terrein iets hoger. De bovenlaag waarin met name puin en cement voorkwam is op deze boorlocaties ook dikker.

Op basis van bovenstaande resultaten achten wij de kans op onverstoorde archeologische grondsporen in het plangebied Grijpskerk, Aykemaheerdt klein. Op basis van de huidige staat van kennis zijn beperkende/beschermende maatregelen niet wetenschappelijk verdedigbaar. Archeologisch vervolgonderzoek is voor deze locatie niet noodzakelijk.

Appendix

Grijpskerk, Aykemaheerdt: boorprofielen en bodembeschrijving volgens NEN5104.

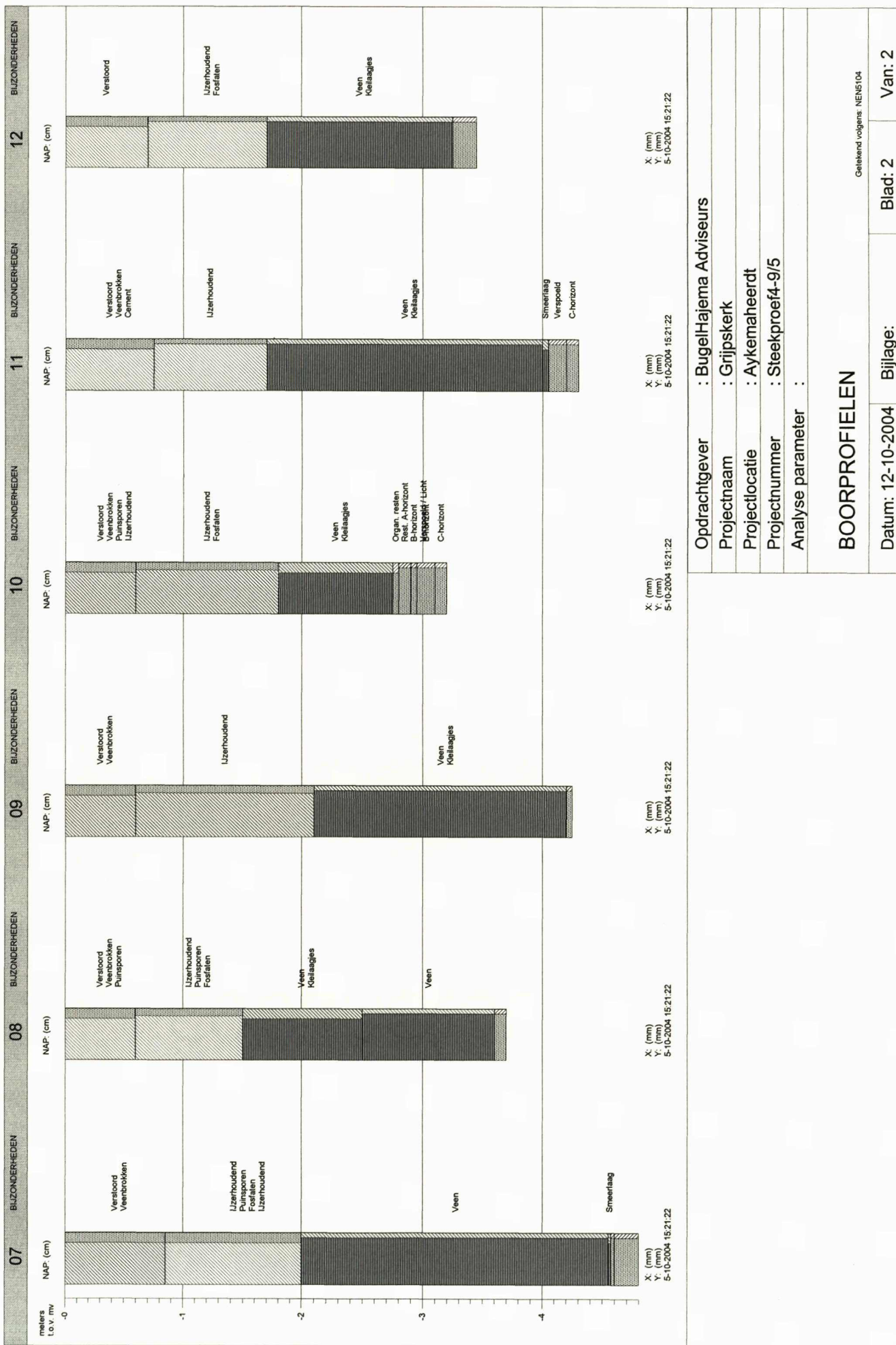

Opdrachtgever : BugelHajema Adviseurs
 Projectnaam : Grijskerk
 Projectlocatie : Aykemaheerd
 Projectnummer : Steekproef4-9/5
 Analyse parameter :

BOORPROFIELEN

Datum: 12-10-2004 Bijlage: Blad: 1 Van: 2

Gefileerd volgens: NENS104

TABEL OVERZICHT VELDWAARNEMINGEN

Opdrachtgever : BugelHajema Adviseurs
Projectnaam : Grijpskerk
Projectnummer : Steekproef4-9/5
Projectlocatie : Aykemaheerd

Meetpunt	Traject (cm-mv)	Grondsoort	Kleur	Bijzonderheden(mate) Geur(sterkte)
01 Boring	0 - 55	KLEI, sterk zandig	10YR2/1 zwart	Verstoord
	55 - 60	KLEI, sterk zandig	10YR4/2 bruin	
	60 - 145	KLEI, zwak zandig	2.5Y4/1 grijs	IJzerhoudend Puinsporen Kleilaagjes
	145 - 280	VEEN, sterk kleilig	10YR3/1 zwart	Veen
02 Boring	0 - 70	VEEN, matig kleilig	10YR2/1 zwart	Kleibrokken Verstoord
	70 - 150	KLEI, sterk zandig	10YR4/2 bruin	IJzerhoudend
	150 - 355	VEEN, sterk kleilig	10YR3/1 zwart	Kleilaagjes Veen
	355 - 365 365 - 385	ZAND matig fijn , zwak siltig, ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR4/2 bruin 2.5Y5/2 lgrijs	Plantenresten Plantenresten
03 Boring	0 - 50	KLEI, sterk zandig	10YR2/1 zwart	Veraard veen Verstoord
	50 - 200	KLEI, sterk zandig	10YR4/2 bruin	IJzerhoudend Puinsporen
	200 - 240	KLEI, zwak zandig	10Y5/1 grijs	Plantenresten
	240 - 435 435 - 445	VEEN, zwak kleilig ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart 10YR2/2 zwart	Veen Rest. B-horizont Plantenresten
	445 - 450	ZAND matig fijn , zwak siltig,	2.5Y6/2 lgrijs	C-horizont Plantenresten
04 Boring	0 - 130	KLEI, sterk zandig	10YR3/2 zwart	Boring gestaakt Cement Puin 5-20% Verstoord
05 Boring	0 - 60	VEEN, sterk kleilig	10YR2/1 zwart	Kleibrokken Verstoord
	60 - 160	KLEI, sterk zandig	10YR3/2 zwart	Cement IJzerhoudend Puin 1-5 %
	160 - 190	KLEI, sterk zandig	10YR4/2 bruin	IJzerhoudend
	190 - 220 220 - 300	KLEI, zwak zandig VEEN, zwak kleilig	2.5Y4/1 grijs 10YR3/1 zwart	Veen
	300 - 330	ZAND matig fijn , zwak siltig,	2.5Y5/2 lgrijs	Plantenresten Verspoeld
06 Boring	0 - 50	KLEI, sterk zandig	10YR3/2 zwart	Opgebracht Puin 1-5 %
	50 - 195	KLEI, sterk zandig	10YR4/2 bruin	IJzerhoudend Puinsporen
	195 - 340 340 - 345	VEEN, zwak kleilig VEEN, sterk kleilig	10YR3/1 zwart 10YR1.7/1 zwart	Veen Smeerlaag
	345 - 350	ZAND matig fijn , zwak siltig,	2.5Y5/2 lgrijs	
07 Boring	0 - 85	KLEI, sterk zandig	10YR3/2 zwart	Veenbrokken Verstoord
	85 - 200	KLEI, sterk zandig	10YR4/2 bruin	Fosfaten IJzerhoudend IJzerhoudend Puinsporen
	200 - 455 455 - 457	VEEN, zwak kleilig VEEN, sterk kleilig	10YR3/1 zwart 10YR1.7/1 zwart	Veen Smeerlaag
	457 - 460 460 - 480	ZAND matig fijn , zwak siltig, ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR4/2 bruin 2.5Y5/2 lgrijs	
	08 Boring	0 - 60	KLEI, sterk zandig	10YR3/2 zwart
60 - 150	KLEI, matig zandig	10Y4/1 lgrijs	Fosfaten IJzerhoudend Puinsporen	
150 - 250	VEEN, sterk kleilig	10YR3/1 zwart	Kleilaagjes	

TABEL OVERZICHT VELDWAARNEMINGEN

Opdrachtgever : BugelHajema Adviseurs
Projectnaam : Grijpskerk
Projectnummer : Steekproef4-9/5
Projectlocatie : Aykemaheerd

Meetpunt	Traject (cm-mv)	Grondsoort	Kleur	Bijzonderheden(mate)	Geur(sterkte)
08 Boring	150 - 250	VEEN, sterk kleiig	10YR3/1 zwart	Veen	
	250 - 360	VEEN, zwak kleiig	10YR3/1 zwart	Veen	
	360 - 370	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR2/3 zwart		
09 Boring	0 - 60	KLEI, sterk zandig	10YR3/2 zwart	Veenbrokken Verstoord	
	60 - 210	KLEI, matig zandig	10Y4/1 lgrijs	IJzerhoudend	
	210 - 420	VEEN, zwak kleiig	10YR3/1 zwart	Kleilaagjes Veen	
10 Boring	420 - 425	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/1 zwart		
	0 - 60	KLEI, sterk zandig	10YR3/2 zwart	IJzerhoudend Puinsporen Veenbrokken Verstoord	
	60 - 180	KLEI, matig zandig	10Y4/1 lgrijs	Fosfaten IJzerhoudend	
	180 - 275	VEEN, sterk kleiig	10YR3/1 zwart	Kleilaagjes Veen	
	275 - 280	ZAND matig fijn, sterk siltig	10YR1.7/1 zwart	Organ. resten	
	280 - 290	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/2 lbruin	Rest. A-horizont	
	290 - 295	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR2/3 zwart	Verspoeld B-horizont	Licht
11 Boring	295 - 310	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/4 dbruin	B-horizont	
	310 - 320	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/4 lbruin	C-horizont	
	0 - 75	KLEI, sterk zandig	10YR3/2 zwart	Cement Veenbrokken Verstoord	
	75 - 170	KLEI, zwak zandig	10Y4/1 lgrijs	IJzerhoudend	
	170 - 400	VEEN, zwak kleiig	10YR3/1 zwart	Kleilaagjes Veen	
12 Boring	400 - 405	VEEN, sterk kleiig	10YR1.7/1 zwart	Smeerlaag	
	405 - 420	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR3/4 dbruin	Verspoeld	
	420 - 430	ZAND matig fijn , zwak siltig,	10YR5/4 lbruin	C-horizont	
	0 - 70	KLEI, sterk zandig	10YR3/2 zwart	Verstoord	
	70 - 170	KLEI, zwak zandig	10Y4/1 lgrijs	Fosfaten IJzerhoudend	
	170 - 325	VEEN, zwak kleiig	10YR3/1 zwart	Kleilaagjes Veen	
	325 - 345	ZAND matig fijn , zwak siltig,	2.5Y5/2 lgrijs		